

Інструктивна картка

Тема: Ознайомлення з правилами техніки безпеки при роботі з кіньми.
Визначення статей тіла коня. Взяття промірів тіла та визначення живої маси за допомогою промірів.

Мета: Вивчити правила техніки безпеки при роботі з кіньми. Навчитися брати проміри, та визначати живу масу за допомогою промірів у коней.

Завдання 1. Вивчити правила техніки безпеки при роботі з кіньми.

Завдання 2. Навчитися брати проміри у коня.

Завдання 3. Навчитися визначати живу масу коня за допомогою промірів.

Порядок виконання

Правила техніки безпеки при роботі з кіньми

Коні за своїм характером тварини досить лякливі і при неправильному поводженні з ними людина може отримати травми.

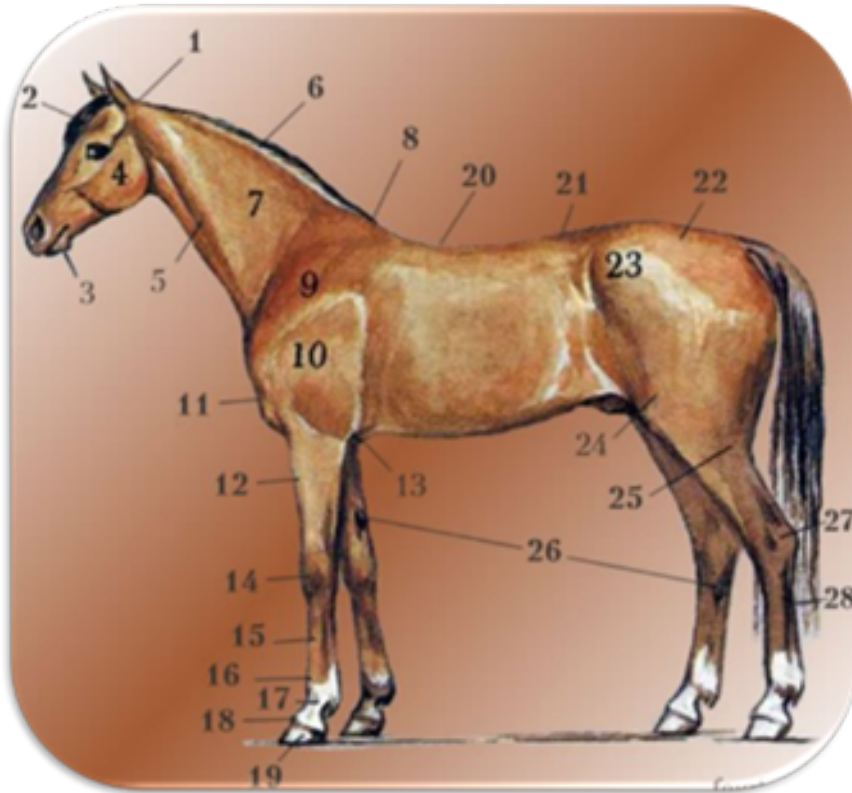
Для запобігання цьому необхідно дотримуватись таких правил безпеки:

1. Спілкування з конем має проходити спокійно. Грубощі завжди перешкоджають виконанню завдань.
2. Забороняється бігати по коридору стайні, порушувати тишу голосними криками, сміхом, голосом та ін.
3. Категорично забороняється просовувати руки крізь решітки денників з будь-якою метою (погладити, похастувати ласощами, вдарити).
4. При вході до денника і підході до коня слід попередити його голосом, покликавши за кличкою, або якщо вона не відома, спокійним гоном слід сказати «прийми». Це робиться для того, щоб привернути увагу коня до себе й змусити його розвернутися до людини головою.
5. Забороняється підходити до коня ззаду, бити раптово по крупу, наносити болісні подразнення — кінь може травмувати людину.
6. Виводячи коня з денника або стайні (і заводячи назад), його потрібно вести за собою, тримаючи повід у руці, а не пропускати поперед себе. Це дуже небезпечно!
7. Вести коня потрібно тільки за повід, йдучи поряд з ним із лівого боку і взявши правою рукою під вудила, а лівою — за кінець повода (чумбура).
8. Якщо кінь злякався і почав різко осаджуватися, ставати дибки — «віддайте» йому повід повністю на всю довжину: так буде легше його утримати.

9. Категорично забороняється намотувати повід на руку.
10. Вивчати статі шляхом промацування, робити опис екстер'єру, масті, відмітин, вимірювати коня і оглядати стан підошви копит та рогової порожнини дозволяється лише годі, коли кінь буде «в руках», тобто після того, як на тварину надінуть недоуздок або вуздечку.
11. У жодному разі не можна допускати, щоб під час практичних занять жеребці й кобили знаходились поряд або одночасно виводились зі стайні.
12. Під час огляду ротової порожнини для визначення віку коня по зубах слід стояти з лівого боку біля голови, праву руку через беззубий край ввести у ротову порожнину, взяти язик і відтягнути його у бік (на себе), а лівою, утримуючи повід (чумбур), відвести нижню губу. Існують й інші прийоми фіксації голови коня при діставанні язика. Язик у руці потрібно тримати міцно, але не сильно тягнути у бік — його можна пошкодити.
13. Під час взяття промірів не допускати різких клацань мірною палицею: це може налякати коня. Місця (точки) взяття промірів, де будуть дотикатись мірні інструменти, потрібно попередньо оглянути на наявність ран та ушкоджень шкіри.
14. Промацування вим'я та сім'яників слід проводити з того боку, з якого кінь вас бачитиме. Якщо підійти зліва, то правою рукою потрібно погладити коня у нижній частині грудей, живота, в паху, після чого провести огляд органу, що досліджується. Лівою рукою у цей час слід спиратися на тулуб коня для того, щоб за потреби можна було легко відштовхнутись від нього.
15. Під час огляду підошви копит, їх розчищення і кування потрібно передню кінцівку утримувати руками або фіксувати між своїми колінами — це дає змогу вивільнити для роботи обидві руки. Задню кінцівку фіксують, кладучи її собі на стегно. При цьому потрібно впертись плечем на коня, щоб він переніс свою масу на інші кінцівки.
16. Категорично забороняється сідати на коня верхи в стайні чи в деннику, а також виїжджати на ньому з приміщення і навпаки.
17. Слід пам'ятати, що свою агресивність коні виражають притискуванням вух до потилиці, різкими рухами хвоста, злим поглядом і коротким писком.
18. Заводячи коня у денник, недоуздок або вуздечку потрібно знімати лише тоді, коли тварина стала головою до виходу,
19. Перед тим як вийти з денника, слід погладити коня, пригостити цукром або іншими ласощами.

20. Категорично забороняється студентам застосовувати самовільні дії щодо коня.

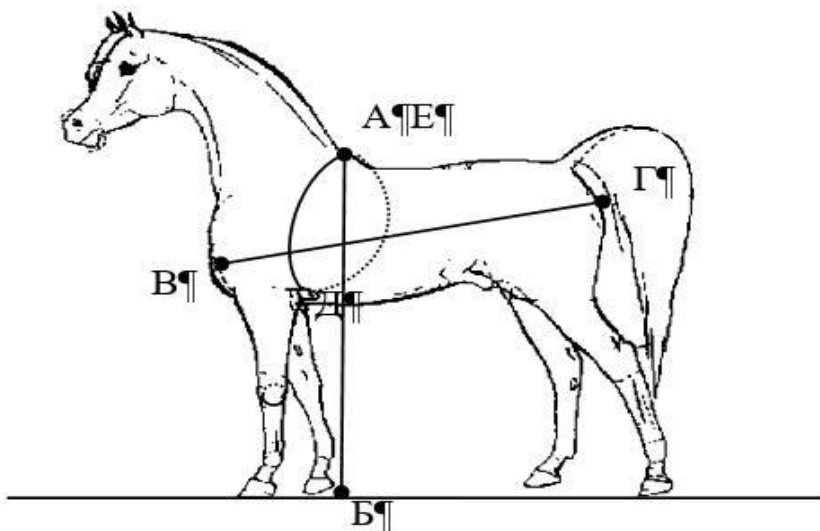
Статі тіла коня

1-потилиця; 2-лоб; 3-губи;
4-ганаші; 5-горло;
6-гребінь ший; 7-шия;
8-холка; 9-лопатка;
10-плече; 11-плечо-
лопатковий суглоб;
12-передпліччя;
13-лікоть; 14-зап'ястя;
15-п'ястя; 16-путовий
суглоб; 17-путо, бабки;
18-вінчик; 19-копито;
20-спина; 21-поперек;
22-круп; 23-маклак;
24-коліно; 25-гомілка;
26-каштани;
27-скакальний суглоб;
28-плюсна

Вади - це патолого-анатомічні зміни в органах, тканинах і статях тіла, які безпосередньо впливають на роботоздатність та племінну цінність коня.

Недоліки екстер'єру - це відхилення у розвитку статей від уявної ідеальної форми. **Точки взяття основних промірів коня**

Індекси - це співвідношення певних промірів, виражених у відсотках.

У конярстві на основі чотирьох основних промірів обчислюють такі індекси: формату, обхвату грудей, обхвату п'ястка:

◆ формату = коса довжина тулубу : висота в холці $\times 100\%$

◆ обхвату грудей = обхват грудей : висота в холці $\times 100\%$

костистості = обхват п'ястка : висота в холці $\times 100\%$

Живу масу коней визначають за способами:

проф. У. Дюрста — $M = O \times K$,

де M - жива маса коня, кг; O - обхват грудей, см; K - коефіцієнт (для легких коней - 2,7, середніх - 3,1, важких - 3,5);

проф. А. А. Маторіна — $6 \times O - 620$;

за експериментальною англійською стрічкою $M = \text{обхват грудей}^2 \times \text{косу довжину тулуба} : 11887$

Після виконаної роботи студент повинен знати:

- правила техніки безпеки при роботі з кінями;
- точки взяття основних промірів коня;
- статі тіла коня.

Вміти:

- брати проміри у коня;
- визначати живу масу коня за допомогою промірів.

Інструктивна картка

Дисципліна : «Технологія виробництва продукції конярства»

Тема: «Вивчення вад і недоліків, мастей, відмітин, прикмет коней»

Мета: засвоїти ознаки, за якими визначають масті коней, характеризують їх відмітини і прикмети.

Прилади та матеріали: кольорові фотокартки і рисунки коней, слайди, навчальні фільми, коні навчальної стайні, іподрому, інших господарств.

Завдання 1. До початку занять необхідно вивчити характеристику мастей та правила опису відмітин і прикмет коня.

Завдання 2. На навчальній стайні чи в лабораторних умовах по кольорових фотокартках, рисунках чи слайдах охарактеризувати масті не менше ніж у 2 коней, а їх відмітини і прикмети – графічним і письмовим методом; в робочих зошитах необхідно зробити відповідні записи.

Методика виконання

Масть – це спадкова ознака, що визначається кольором волосу, що є на тілі коня: покривного (голова, шия, тулуб, кінцівки), захисного (чубок, грива, хвіст, щітки) і чутливого (біля очей, на ніздрях і губах).

Основними мастями коней є руда, гніда, ворона, сіра. Різні зміни і комбінації окрасу цих мастей утворюють інші масті, які можна розглядати як їх похідні.

Відмітини – вроджені білі плями на голові і кінцівках коня, які виникають внаслідок повної депігментації ділянок шкіри.

На голові бувають такі відмітини: на лобі – сивина (велика чи мала за розмірами, посередині, зміщена до лівого чи правого ока, до верху чи низу відносно центральної осьової лінії голови); **зірочка** – малесенька біла пляма; **зірка** – більша за розмірами, розташована по центру лоба чи зміщена до очей, вверх або вниз, за формою може бути округла, овальна, грушеподібна, трикутна, ромбовидна, напівмісяцем (відкрита ліворуч праворуч, догори чи донизу); **проточина** – біла смуга різної довжини і ширини, що починається від зірки (або ж нижньої лінії очей) і закінчується між ніздрями коня; буває вузька (якщо не перевищує за шириною двох пальців середньої за розмірами чоловічої руки) і широка, переривчаста, зміщена праворуч-ліворуч, розширена чи звужена до ніздрів, з рівними чи зубчастими краями; **лисина** – широка проточина, яка поширюється на боки носових кісток, верхнім краєм з'єднується з великою зіркою, що захоплює

одне або обоє очей, а нижнім краєм переходить на ніздрі і верхню губу.

Натільні плями – депігментовані (рожеві) ділянки шкіри, які бувають у коней всіх мастей, але найчастіше у сірих і білих. Вони знаходяться між ніздрами, навколо рота, ніздрів, очей, ріпиці, ануса, статевої щілини, в промежині, на мошонці, вим'ї, припуці, внутрішньому боці стегна.

Прикмети – вроджені чи набуті ознаки на тілі коня, які зберігаються упродовж всього життя і за якими його легко розпізнати

Надбаними після народження можуть бути такі прикмети: гаряче або холодне тавро на шії, плечі, з лівого боку холки, на стегні; татуювання на внутрішньому боці верхньої чи нижньої губи; деформовані вуха (обморожені, травмовані, обрізані), сліпе око, збитий маклак, вирізани носові хрящі («храпки»), купірований або підрізаний під ріпицею хвіст (він «відставлений», бо не може прилягати до тулуба), рубці він ран, меланосаркоматичні утворення та ін. Плями білого волосу, що виростили на місцях наминок сідлом, хомутом, сіделком, або схилена праворуч чи ліворуч грива, стрижені грива і хвіст являють собою тимчасові прикмети і в зоотехнічних документах для племінних коней не реєструються. Якщо ж у коня немає відмітин і прикмет, то за діючими вимогами необхідно вказати не менше 5 завитків на голові, шії і тулубі разом.

У племінному конярстві масті, відмітини і прикмети описують і уточнюють на третю добу після народження лошади, перед його відлученням від матері та відправкою на іподром, при переводі ремонтного молодняка до відтворного складу, бонітуванні та видачі зоотехнічних і ветеринарних свідоцтв.

Після виконаної роботи студент повинен знати:

- вивчити ознаки найбільш поширених мастей і дати їх опис;
- знати відомості про відмітини;

Після виконаної роботи студент повинен вміти:

- вміти знаходити відмінності і визначати найбільш поширені масті;
- засвоїти їх назви і правила опису відмітин та прикмет коня.

Інструктивна картка

Дисципліна : «Технологія виробництва продукції конярства»

Тема: «Ознайомлення з алюрами коней. Визначення віку коней по зубах. »
 Мета: Вивчити на зубах ознаки, за якими визначають вік коней, набути навичок огляду ротової порожнини та розпізнавання стану зубів. Ознайомитися з алюрами коней.

Прилади та матеріали: Зразки зубів коней різного віку, верхня і нижня щелепи з повним комплектом зубів або ж муляжі, рисунки, плакати, слайди, навчальні фільми.

Методика виконання

Завдання 1.

Замалуйте і позначте анатомічну та морфологічну будову молочних і постійних різців.

1.1. Морфологічна будова зуба

1.2. Анатомічна будова молочних і постійних різців

Завдання 2.

2.1 Вивчити ознаки на різцях нижньої щелепи, за якими визначають вік коней

2.2 Ознаки на різцях нижньої щелепи, за якими визначають вік коней

Ознака	Вік		
	зачепа	середні	окрайки
Прорізування молочних різців			
Зміна молочних різців на постійні			
Стирання чашечок на постійних різцях (на третьовій поверхні зубів добре помітно дно чашечки)			
Поява кореневої зірочки з боку губного краю зуба (перед слідом чашечки)			
Стирання сліду чашечки (третьова поверхня різців гладка)			

Вікова зміна третьової поверхні різців

Поперечно-овальна _____ років

Округла _____ років

Трикутна _____ років

Поздовжньо-овальна _____ років

Після виконаної роботи студент повинен знати:

- ознаки на різцях нижньої щелепи, за якими визначають вік коней;
- анатомічну будову молочних і постійних різців;
- морфологічну будову зуба.

Після виконаної роботи студент повинен вміти:

- Визначити на зубах ознаки, за якими визначають вік коней.

Інструктивна картка

Дисципліна : «Технологія виробництва продукції конярства»

Тема: Ознайомлення з розчисткою копит.

Мета: ознайомитися з методикою розчищення копит у коня.

Завдання 1. Вивчити методику розчищення копит у коней.

Методика виконання

Копито коня завжди повинно бути достатньо тверде і еластичне, не втрачати своєї пружності і не бути сухим і ламким.

Кожні 35-45 днів **копита коня** необхідно повністю розчищати за допомогою спеціального інструменту для догляду за **копитами**.

Для цього потрібно купити інструмент для розчищення:

- рашпіль для копит,
- кусачки для копит,
- щипці для копит,
- фреза для копит,
- ніж для копит (одно або двосторонній).

Рекомендується щодня при чищенні коні копитним гачком очищати підошви копит від бруду і гною, особливо борозенки стрілки. Забруднені копита необхідно разом із щітками промивати чистою водою і витирати після цього насухо.

Здорове копито має гладку, вкриту поливою поверхню рогової стінки, без тріщин і кілець. Нормальна рогова підошва увігнута, щільна, з ясно вираженою білою лінією, стрілка та її стегна добре розвинені, не звужені, бічні борозенки відкриті і сухі, без гнильного запаху.

Старий ріг тисне на молодий і сприяє наминкам.

Головне призначення підкови — оберегти копито. Кування на підкови з шипами пристосовує коня до роботи в самих різних умовах, спеціальне кування дозволяє експлуатувати тварин, що мають неправильну постановку ніг або деформовані копита. Головне призначення підкови — оберегти копито.

Розчистка копит

При розчищенні копит видаляють омертвілий ріг, надають копиту відповідну форму і створюють поверхню для щільного прилягання підкови. Коней з сухим і твердим рогом доцільно за день до розчистки копит поставити на вологу глину.

Розчищення проводять за допомогою копитного ножа, рашпіля, відсічення, молотка і кліщів.

Перш ніж приступити до розчищення, необхідно перевірити стан кінцівок і стан копит.

При огляді підкови встановлюють, наскільки правильно вона носилася, лише після цього приступають до розчищення підшви копита. Копитним ножом зрізують крихкий, риг. Розчищення припиняють, коли риг почне зрізати стружкою.

У коней з плоскою або опуклою підшвою розчищають копита більш обережно, так як риг підшви у них тонкий.

Від стрілки відокремлюють тільки омертвілий риг і розчищають борозенки, зрізуючи бічні гілки лише настільки, наскільки зайвий риг перешкоджає їх розширення.

Зайве зрізання рогу викликає неправильну постановку кінцівки і знижує працездатність коня.

Коли копито розчищено, тоньким прутиком з нього знімають мірку: вимірюють довжину від з'єднувального кута до середини зачепа, від однієї бічної стінки до іншої в самому широкому місці підшви і відстань між п'ят кутами. При виготовленні за цією міркою підков коваль повинен зробити припуск у 5-8 мм по довжині підкови, у 3-4 мм по ширині і в 15-20 мм на розширення підкови в п'ятковій частині копита. Підковують в кузні досвідчені ковалі.

Після виконаної роботи студент повинен знати:

- основні інструменти для розчищення копит;
- методику розчищення копит.

Після виконаної роботи студент повинен вміти:

- навчитися техніки розчищення копит.

Інструктивна картка

Дисципліна : «Технологія виробництва продукції конярства»

Тема: « Бонітування коней»

Мета: Засвоїти основні положення інструкції з бонітування коней, техніки бального оцінювання ознак, визначення бонітувального класу та оформлення необхідної документації.

Прилади та обладнання. Для підготовки і проведення заняття на належному рівні необхідно забезпечити студентів інструкцією з бонітування коней, виданою у 2003 або 2007 році, відповідними бланками (опис та оцінювання екстер'єру коней – форма № 10-к, звіт про результати бонітування – форма № 11-к), а головне – визначити місце проведення заняття – на конях навчальної стайні чи іншого господарства, розташованого неподалік від навчального закладу.

Завдання 1. Вивчити основні положення інструкції з бонітування племінних коней.

Завдання 2. Пробонітувати 5-6 коней навчальної стайні чи іншого господарства, вказаних в індивідуальному завданні. 3. Детально опишіть та оцініть їх екстер'єр виходячи з того, що за хороший розвиток статей ставлять у спеціальному бланку 2 бали, задовільний – 1 бал, за незадовільний – 0 балів. Сума балів буде оцінкою за ту чи іншу групу статей. Загальний бал за екстер'єр коня виставляють за найменшою оцінкою, яку одержала одна з трьох груп статей. Одержані результати занесіть до таблиці 1, яка має бути в робочому зошиті. Аналогічно виставляють загальну оцінку за проміри коней будь-якої породи і за роботоздатність ваговозів.

Порядок виконання

Бонітування – це оцінка коней за комплексом ознак з метою визначення їх племінної цінності і господарського призначення.

Воно проводиться щорічно в господарствах усіх форм власності, що є суб'єктами племінної справи у конярстві.

Звіт про результати бонітування (за формами № 10-к та № 11-к) складають за станом на 1 вересня поточного року.

Звіт подається: – до 20 жовтня – Міністерству агропромислового комплексу АР Крим, головним управлінням сільського господарства і продовольства облдержадміністрації для затвердження;
– до 1 листопада – організаціям (установам), визначеним Міністерством аграрної політики України, для зведення. крім того, вони проводять аналіз результатів бонітування окремо по породах, визначають племінну цінність поголів'я, подають зведені дані та аналіз бонітування Міністерству до 1

лютого кожного року.

Перше бонітування коней проводять у 2-річному віці за походженням, типовістю, промірами, екстер'єром, у 2,5 роки дають першу оцінку робочої продуктивності (іподромний біговий чи скаковий клас). До 7-річного віку коней бонітують щорічно. У сім років виставляють першу оцінку за якістю потомків.

Пробонітоване поголів'я розподіляють на такі класи:

еліта – коні, які повністю відповідають вимогам породи;

I клас – коні, що в основному задовольняють вимоги до породи;

II клас – решта поголів'я породи, яка має племінне значення.

Коней, не віднесених до цих класів, вважають неплемінними.

Результати бонітування коней навчальної стайні, учгоспу чи іншого господарства

Таблиця 1

Кличка коня	Порода	Стать	Вік	Оцінка в балах						
				походження	типовість	проміри	Екстер'єр	роботоздатність	якість потомства	клас

Після виконаної роботи студент повинен знати:

- основні положення інструкції з бонітування коней;
- техніку бального оцінювання ознак;
- визначення бонітувального класу та оформлення необхідної документації.

Після виконаної роботи студент повинен вміти:

- пробонітувати коней навчальної стайні чи іншого господарства, вказаних в індивідуальному завданні

Інструктивна картка

Дисципліна : «Технологія виробництва продукції конярства»

Тема: « Бонітування коней»

Мета: Засвоїти основні положення інструкції з бонітування коней, техніки бального оцінювання ознак, визначення бонітувального класу та оформлення необхідної документації.

Прилади та обладнання. Для підготовки і проведення заняття на належному рівні необхідно забезпечити студентів інструкцією з бонітування коней, виданою у 2003 або 2007 році, відповідними бланками (опис та оцінювання екстер'єру коней – форма № 10-к, звіт про результати бонітування – форма № 11-к), а головне – визначити місце проведення заняття – на конях навчальної стайні чи іншого господарства, розташованого неподалік від навчального закладу.

Завдання 1. Вивчити основні положення інструкції з бонітування племінних коней.

Завдання 2. Пробонітувати 5-6 коней навчальної стайні чи іншого господарства, вказаних в індивідуальному завданні. 3. Детально опишіть та оцініть їх екстер'єр виходячи з того, що за хороший розвиток статей ставлять у спеціальному бланку 2 бали, задовільний – 1 бал, за незадовільний – 0 балів. Сума балів буде оцінкою за ту чи іншу групу статей. Загальний бал за екстер'єр коня виставляють за найменшою оцінкою, яку одержала одна з трьох груп статей. Одержані результати занесіть до таблиці 1, яка має бути в робочому зошиті. Аналогічно виставляють загальну оцінку за проміри коней будь-якої породи і за роботоздатність ваговозів.

Порядок виконання

Бонітування – це оцінка коней за комплексом ознак з метою визначення їх племінної цінності і господарського призначення.

Воно проводиться щорічно в господарствах усіх форм власності, що є суб'єктами племінної справи у конярстві.

Звіт про результати бонітування (за формами № 10-к та № 11-к) складають за станом на 1 вересня поточного року.

Звіт подається: – до 20 жовтня – Міністерству агропромислового комплексу АР Крим, головним управлінням сільського господарства і продовольства облдержадміністрації для затвердження;
– до 1 листопада – організаціям (установам), визначеним Міністерством аграрної політики України, для зведення. крім того, вони проводять аналіз результатів бонітування окремо по породах, визначають племінну цінність поголів'я, подають зведені дані та аналіз бонітування Міністерству до 1 лютого кожного року.

Перше бонітування коней проводять у 2-річному віці за походженням, типовістю, промірами, екстер'єром, у 2,5 роки дають першу оцінку робочої продуктивності (іподромний біговий чи скаковий клас). До 7-річного віку коней бонітують щорічно. У сім років виставляють першу оцінку за якістю потомків.

Пробонітоване поголів'я розподіляють на такі класи:

еліта – коні, які повністю відповідають вимогам породи;

I клас – коні, що в основному задовольняють вимоги до породи;

II клас – решта поголів'я породи, яка має племінне значення.

Коней, не віднесених до цих класів, вважають неплемінними.

Результати бонітування коней навчальної стайні, учгоспу чи іншого господарства

Таблиця 1

Кличка коня	Порода	Стать	Вік	Оцінка в балах						клас
				походження	типовість	проміри	Екстер'єр	роботоздатність	якість потомства	

Після виконаної роботи студент повинен знати:

- основні положення інструкції з бонітування коней;
- техніку бального оцінювання ознак;
- визначення бонітувального класу та оформлення необхідної документації.

Після виконаної роботи студент повинен вміти:

- пробонітувати коней навчальної стайні чи іншого господарства, вказаних в індивідуальному завданні